

"ויקצף משה"- הסיפור החסידי לפרשת מטות

בחסידות ישנה "בחינה" של ארץ ישראל. דהיינו, ארץ ישראל אינה רק מקום פיזי אלא גם מעלה רוחנית. מעלה זו, "אורא דארץ ישראל", ניתנת להשגה, בקושי רב, גם בארץ העמים.

שמעיה כרמל - 7/16/2004

הרב הקדוש ר' מרדכי מניסכיז השתוקק להשיג 'ארבע כנפות' מארץ ישראל, ובקושי גדול עלה בידי החסידים להשיגו.

ואחד מן התלמידים אמר לצדיק שהוא רוצה לתפור את הטלית. נתן הצדיק את הטלית לאותו תלמיד לתפרה, והתלמיד קיפלה כדי לחתוך את בית הצואר, וטעה וקיפל אותה יותר מן הצורך, וחתך שני בתי צואר. בראותו מה שעשה נבהל ונזדעזע מאד, וגם ירא מהקפדת רבו הקדוש, שכמה טרחות טרח וכמה יגיעות יגע עד שהשיג טלית זו, ועכשיו בא הוא וקלקלה לגמרי. כששאל אותו הצדיק אם כבר הכין את הטלית, השיבו התלמיד בפחד ובבהלה: מה אומר לרבנו הקדוש, כך וכך עלתה בידי. אמר לו הצדיק: ומה אתה מפחד? הלא באמת צריך שני בתי ראש לטלית-קטן: האחד כנהוג, והשני כדי לנסות את מרדכי אם יכעס.

בחסידות ישנה "בחינה" של ארץ ישראל. דהיינו, ארץ ישראל אינה רק מקום פיזי אלא גם מעלה רוחנית. מעלה זו, "אורא דארץ ישראל", ניתנת להשגה, בקושי רב, גם בארץ העמים.

הטלית הקטן הריהו קשור למעלה זו, שהרי פרשת ציצית היא מעין מענה לפרשת המרגלים שלפניה:

"ולא תתורו" כנגד "מתור הארץ" ועיין שם ברש"י בהרחבה, "אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" כנגד "אחינו המסו את לבבנו" ו"ונוהי בעינינו כחגבים", "וראיתם אותו" כנגד "וראיתם את הארץ מה היא" וכמובן 'ארבע כנפות' המשותפות לארץ ולציצית. (ענין זה הוא עמוק, וברמז, ניתן לומר שהתיקון לחטא המרגלים בא במצוות המעשיות הנוהגות בארץ).

הצדיק רוצה 'להכנס' למעלה זו של ארץ ישראל, וכאמור זה עולה בקושי רב. כמו שהזכרנו, ניתן להגיע למעלה זו גם בחו"ל, וכמו שאמרו חז"ל, שהנביאים התנבאו בארץ ישראל, או בעבורה. (וכך הסבירו את נבואת יחזקאל על נהר כבר).

הרמב"ם מציין שחטאו של משה היה הכעס, ובעבורו לא זכה להכנס לארץ ישראל (שמונה פרקים, פרק ד'), כמובן, יש צורך בהבנה יותר עמוקה בענין זה. ענין הכעס הוא הפכי למעלת ארץ הקודש, אשר עיני ה' בה, וכמו שאמרו בגמרא, שיש בכעס כעין עבודה זרה, מעין קטנות אמונה, האדם כועס על המציאות האלוקית. מידת הכעס שייכת לארץ העמים, וכדברי רבי יוחנן בנדרים: "ונתן ה' לך לב רגז" - בבבל כתיב. בארץ ישראל האדם "פועל עם אל" ולא מפעיל אותו. כשהאדם מקבל את המציאות, ופועל עמה, אין הוא כועס, ואינו מנסה לשנותה בכח.

גם כיום במצבנו הנוכחי אנו נקראים לפעול עם אל, ולא במקומו, חשוב כן לנסות להכניס את הערכים שלנו ולהורידם למציאות, אך לא מתוך כעס, אלא לנסות ולראות כיצד דרך המציאות אנו פועלים.

גם הצדיק מבין, שהמעשה בטלית הקטן בא לברר האם הוא ראוי להגיע למעלה זו, והוא עומד בנסיון. ובזה עצמו זוכה למדרגת ארץ ישראל, ששאף אליה